

הכלימה והתקווה

דברי יושב-ראש הנהלת אומ"ץ בטקס חלוקת אותות אומ"ץ 2015 [א' בחשוון תשע"ו,
[14.10.2015]

בתריסר שנות קיומה של תנועת אומ"ץ, נאבקנו ללא לאות בשחיתות השלטונית שפשטה במדינה כמחלה ממארת ששלחה את גרורותיה כמעט לכל מגזרי הממשל, החברה והמשק ופגעה בחלקות טובות. למרבה הצער, לא עלה בידי אומ"ץ להדביר את מחלת השחיתות, אבל עובדה מצערת זו לא נזקפת לחובתנו. אנחנו תנועה של מאות אזרחים מתנדבים מכל גווי הקשת הפוליטית, בעלי רצון טוב, נחישות והתמדה, אבל חסרי סמכויות ונעדרי אמצעי אכיפה חיוניים.

הכתובת היא, ללא ספק, גופי אכיפת החוק במדינה - המשטרה, הפרקליטות ומערכת המשפט, רשות המיסים, הרשות למניעת הלבנת הון - שמקרטעים ללא הרף, וכתוצאה מכך אזרחי המדינה מאבדים בהדרגה את האמון ביכולת לשנות את פני הדברים.

ערב הבחירות האחרונות לכנסת העשרים, חזר הריטואל על עצמו: פנינו אל ראשי המפלגות בבקשה שיכללו במצעיהן של הרשימות לכנסת התחייבות להיאבק בשחיתות השלטונית ונעניינו במשיכת כתף. פנייה נוספת שלנו אל ראש הממשלה לכלול במסגרת הסכם הקואליציה העתידית סעיף מיוחד שיחייב את המפלגות שירכיבו את הממשלה החדשה לפעול נגד השחיתות הציבורית, לא נענתה.

המציאות העגומה מלמדת שראשי המדינה אינם מסוגלים לשמש דוגמה אישית בהתנהלותם, ואינם מוכנים להדביר את מחלת השחיתות שהפכה חלק בלתי נפרד מהנוף החברתי הקולקל.

בשנה החולפת נפל דבר חמור בישראל; לראשונה בתולדות המדינה, עומד ראש ממשלה, האיש שמחזיק בסודות המדינה ואחראי לביטחונה, להיכלא מאחורי סורג ובריח. ראש הממשלה לשעבר נדון לתקופת מאסר ממושכת אחרי שהורשע בקבלת שוחד באחת מפרשות השחיתות הגדולות בתולדות המדינה.

השוחד הפך מזמן למכת מדינה בהיקפים אדירים במישור הממלכתי, המוניציפלי והציבורי, וההון השחור המגלגל מדי שנה עשרות מיליארדי שקלים הינו חלק בלתי נפרד של כלכלת המדינה. לא בכדי מתריעה אומ"ץ לאורך שנות קיומה על דרכי התעשרות נלוזות של אישים פוליטיים במספר גובר והולך במהלך שירותם הציבורי.

לפרשה חמורה זו נלוו תופעות פסולות של שיבוש הליכי חקירה, הדלפות לכלי התקשורת בניסיון לשטוף מוחם של שופטים ולהפחיד תובעים ועדים, ופעילות בלתי נלאית לעיכוב ריצוי עונשו של ראש הממשלה לשעבר בנסיבות מוזרות על-ידי בית המשפט העליון, שבו קיימת סחבת מעוררת תהיות בקבלת ההכרעה בערעור. אומ"ץ התריעה על כך בפני נשיאת בית המשפט העליון, וקיבלה הודעה ש"התיק מורכב וקשה". לצערנו, איננו יכולים להגיש עתירה לבג"ץ נגד שופטי בית המשפט העליון.

וכך ממשיך ראש הממשלה העבריין הסדרתי לשטות בנו. הוא מוזמן להרצות בכנסים ציבוריים וזוכה למחיאות כפיים, משתתף באירועים, מוקף ציבור אוהד ומתראיין בכלי התקשורת, שחלקם הפכו מזמן ערי מקלט לאישים פוליטיים בעלי קופות שרצים.

גובר החשש שהרף הגבוה שהציב השופט שהטיל עונשים כבדים על ראש הממשלה לשעבר ונאשמים ידועים אחרים, אינו מהווה עדיין ציון דרך במערכת השיפוטית. מצויים עדיין שופטים שמעניקים הנחות באמצע העונה לנאשמים מיוחסים רמי-דרג שסרחו. הם פוסקים להם עונשי מאסר קלים, מאשרים עסקות טיעון הזויות, מעכבים ביצוע עונשים ומעניקים היתרי יציאה מהארץ.

זאת ועוד: למרבה הכלימה, נחקרו במרוצת השנים שלושה ראשי ממשלה נוספים בעבר ובהווה, כחשודים בביצוע עבירות פליליות. אומ"ץ עסקה לאורך שנים בריכוז חומרים רלוונטיים. אישים אלה נחלצו מהעמדה לדין, ספק מהעדר ראיות חותכות נגדם, ספק בגלל רפיסות של היועצים המשפטיים לממשלה שחששו להגיש נגדם כתבי אישום.

למרבה הצער, חלה צניחה חופשית במעמדם ובהתנהלותם של היועצים המשפטיים לממשלה, המשמשים בעת ובעונה אחת גם תובעים כלליים של המדינה, ולא ממלאים את תפקידם כנדרש. הם מייעצים לשרים שסרחו, במקום למצות איתם את הדין.

הצער, הבושה ולעיתים גם הייאוש, הפכו למנת חלקם של אזרחי המדינה, שמוציאים את עצמם לא אחת חסרי אונים מול העבריינות המפלצתית. בשנה החולפת התברר גם שהמורסה פרצה ביתר שאת בגופי אכיפת החוק, בעיקר בקרב הקצונה הבכירה של המשטרה. שורה של קציני משטרה בכירים נחשפו בקשריהם עם רבנים הזויים, שניסו וגם הצליחו להשחית את חלקם ולרסק את תדמית המשטרה. אחד הקצינים הבכירים הללו, שהסתבך בקשריו עם רב עבריין, שלח יד בנפשו.

שורה של ניצבים נאלצו לפרוש מהמשטרה אחרי שנתגלה שהם הטרידו שוטרות שסרו למרותם, במקום שיתמקדו בהטרדת עבריינים. קציני משטרה נוספים במערך החקירות נחשדו בקשרים הדוקים עם פרקליט צמרת חשוד בפלילים, שהצליח לתעתע במערכות אכיפת החוק ובלשכת עורכי הדין.

אומ"ץ העבירה לרשויות החוק ולכלי התקשורת הערות אזהרה לגביו. לצערנו, הם התמכרו למתק שפתיו. וכך, בתקופה שהפרקליט הנוכל סיבך פרקליטת מחוז בכירה בפלילים, הוא כיכב בטלוויזיה בתוכניות על עשרת הדיברות שבהן הטיף לנו מוסר. איזו מהתלה! למרבה הצער, נתקלנו בשתיקת כבשים של כלי תקשורת שנסחטו או אוימו על ידו. גם חומרים מחשידים נגדו שהועברו על ידינו למערכת אכיפת החוק, נתקעו בנסיבות מוזרות וטופלו באיחור רק אחרי שנחשף בקלוננו.

אומ"ץ גילתה בשנה החולפת פעילות מסועפת במטרה לחזק את גופי אכיפת החוק לעודד את אוכפיו הנאמנים, ותרמה את חלקה הצנוע לסילוק חלק מהתפוחים הרקובים. בשנה החולפת בקעו בכל זאת כמה נקודות אור במערכת אכיפת החוק. מבקר המדינה החדש, השופט בדימוס יוסף שפירא, החל לעסוק בפרשות שחיתות שאותן עקף בתחילה. נציבת הביקורת על הפרקליטות, השופטת בדימוס הילה גרסטל, הוכיחה נחישות ואומץ לב ומנעה ניסיונות טיוח של שומרי סף בכירים. אומ"ץ שיתפה פעולה עם שומרי סף אלה, אבל אנו מודעים לכך שהדרך לניקוי האירוות עוד ארוכה.

הרעה החולה במדינה של העדר דוגמה אישית בצמרת הפוליטית זלגה למגזרים אחרים. עדות לכך יש לראות בהתנהלותו של מפכ"ל לשעבר שהוכיח חוסר רגישות מוחלטת לכספי הציבור, כאשר ארגן לעצמו טקסי פרידה יקרים ביחידות המשטרה.

המאבק סביב בחירת המפכ"ל החדש חשף מחדש את התופעה של הוצאת שלדים מארונות. התופעה הישראלית המוכרת של חוסר פרגון, שליפות, הכפשות והשמצות, הפכה מזמן לחלק מהנוף הישראלי כל אימת שהחלה התמודדות על תפקידים ציבוריים רמי-דרג, כולל במערכת הביטחונית. בשנה החולפת החרפה הבעיה ונחצו כל הגבולות והוצאו מהארונות שלדים בסיטונות. אומ"ץ מברכת אומנם על בדיקת כל שלד ושלד כדי למנוע תופעות לא נעימות בעתיד, אבל תיאבק נגד כל תופעות של ציד מכשפות ומקרתזים, שעלולות למנוע מאישים טובים וראויים להצטרף לתפקידים בעלי מפתח בשירות הציבורי.

אומ"ץ חוזרת על דרישתה החוזרת ונשנית ליצירת גוף ציבורי בלתי תלוי, שתפקידו יהיה לערוך בדיקה מוקדמת פומבית של המועמדים לתפקידים בכירים במדינה בהליך של שקיפות מלאה. יראה הציבור וישפוט.

תופעה פסולה זו באה לידי ביטוי מוחשי גם במערכת הבחירות לנשיאות, שבה נטלו חלק חמישה אישים פוליטיים. חלק מהמועמדים לנשיאות הינם "לקוחות" ותיקים של אומ"ץ, והופתענו על החלטתם לצאת לשמש הלוהטת של ההתמודדות לנשיאות, למרות הכמות המסחרית של חמאה פלילית שמרוחה על ראשם.

עתה מותר לגלות שבידי אומ"ץ היו סימנים מחשידים שאחד המועמדים נזקק לשירותיו של משרד חקירות, במטרה לסכל את מועמדותם של מתחריו. אחד המועמדים, שר בכיר לשעבר, נחשף ברבים במלוא ערוותו העבריינית הידועה, וצפוי לעמוד לדין פלילי. מועמד שני יורט כבר בשל חשד לביצוע עבירות מין ישנות ופרש ביוזמתו. מועמד נוסף, שהגיע לשלב הגמר, נחלץ בעור שיניו בחשד שביצע עבירה טרייה של הטרדה מינית רק אחרי ששילם "דמי לא יחרץ" ולא הוגשה נגדו תלונה למשטרה. הכסף יענה את הכל. אגב, מי שרוצה להטריד מינית, מוטב שיצטייד במאות אלפי שקלים, אין צורך בחשבונות ובתשלומי מע"מ.

המועמדת היחידה בחבורה נחלצה במפתיע מחשיפת פרשות שחיתות אישיות מביכות שקשורות אליה, בסיועה של תקשורת שגוננה עליה. יד מזוהמת ניסתה לרחוץ יד שנייה. אומ"ץ פעלה מאחורי הקלעים כדי לסכל את בחירתה שהייתה כמעט מובטחת, ועל כך מגיעה לנו במלוא הצניעות תודה גדולה.

לרווחתנו נבחר לנשיא המדינה החדש המועמד החמישי, חסר גיבנת פלילית ונעדר חשדות של פגיעה בטוהר המידות. בפגישה שהייתה לנו עם הנשיא החדש, רשמנו בחיוב את הנכונות שלו להירתם למאבק למען קביעת נורמות מוסריות חדשות במדינה. אנו מודעים לכך שהמשימה אינה קלה כלל ועיקר.

אבל לא רק אישים פוליטיים עבריינים ממשיכים לחגוג בפרהסיה בסיועו של עיתון עוין, שהיה פעם העיתון של המדינה וכיום משמש עיר מקלט לאישי ציבור מושחתים. על רשימה זו ניתן למנות רבנים ראשיים לשעבר, ראשי ערים שהורשעו, יושבי ראש ארגוני מורים שהפרו את אמון המחנכים, מנהלי חברות ציבוריות שמעלו, ואחרים.

החוק במדינה הופך לעיתים לצחוק, ובא לציון גועל נפש. האם זה מקרי שעד היום, לאורך עשרות שנות קיומה של המדינה, לא הוזמן אף אחד מהלוחמים נגד השחיתות להדליק משואה בערב יום העצמאות?

זאת ועוד: כמה זמן עלינו להמתין עד שישושם החוק וחושפים של מעשי שחיתות בגופים ציבוריים יזכו להוקרת ותודת המדינה, ואולי גם לסיוע אישי חיוני?

אומ"ץ הגבירה בשנה החולפת את פעילותה למען חיסול העוולות החברתיות והשוויון בשירותי הבריאות והחינוך והדיור והצדק. נאבקנו במונופולזם, בנפוטיזם, בשכר המופקע של הבכירים ובתופעה המזוויעה של המכרזים התפורים. ניהלנו מערכה נגד המשך ההליך החמור של תספורות לטייקונים שגילחו גם פני הפנסיות שלנו. נרתמנו עם גופים נוספים למאבק משותף באלימות ובגזענות, ואנו מצויים בעיצומה של המערכה. במקביל תמכנו במאבקם של עיתונאי השידור הציבורי למען עצמאותם ולמען חופש הביטוי שלהם, וזאת למרות שחלקם הפכו את המיקרופון את חפירה לדעותיהם הפוליטיות האישיות.

אותות ההוקרה שאנו מעניקים בנפרד לאנשי מופת בתחומי הרפואה והספורט, הם עדות מוחשית לכך. גם הפרויקט החינוכי שלנו, שקנה לו שביתה בקרב תלמידי בתי הספר העל-יסודיים מהווה תרומה חיונית לדור הצעיר, שחובה לסלול לו דרך ישרה ולא עקלקלה.

אני מבקש לסיים את דברי בנימה אופטימית. עם ישראל ברובו יכול עדיין לשמש אור לגויים. מיליוני אזרחים שומרים על החוק. מרבית אוכפי החוק, שופטים, פרקליטים, שוטרים ואחרים, עושים מלאכתם נאמנה. העזרה ההדדית וסיוע למוגבלים ולחסרי ישע קיימים לא רק בימי חרום. יש לנו צבא מוסרי למופת. החיילים בהמוניהם מתנדבים ליחידות קרביות. מצויים במדינה רבבות אזרחים טובים שמתנדבים בכל מגזרי החברה.

מקרב האזרחים הטובים, שטובת המדינה עומדת לנגד עיניהם יותר מאשר העשייה לביתם, בחרה השנה ועדת האות בראשותה של השופטת בדימוס עדנה בקנשטיין, את הראויים לאות המופת ולאות הוקרה. אני מברך את הזוכים ומודה לה ולחברי הוועדה. במקביל יוענקו הערב עיטורים מטעם אומ"ץ לאנשי מקצוע שנרתמו אתנו למאבק בשחיתות. יעמדו כולם על הברכה.